

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályai
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452.902. szám alatt hagyta jóvá.

Olvasóinkhoz.

Mult havi számunkban »Biztosítási ügyek« alatt az életbiztosításnak egy új nemét közöltük, mely sokkal megfelelőbb és jobban elégit ki a tisztán keresetükre utalt embereket, mint a biztosításoknak összes eddig gyakorlatban levő formái. A hozzánk érkezett levelekből kitűnik, hogy az érdeklődés már most elég nagy arra, miszerint meg is kezdhessük az ez irányban való munkálkodást.

Mielőtt azonban hozzáfognánk ehhez, szükségesnek tartjuk részletesen kidomborítani azokat az irányelveket, melyek minket ennél a dolognál vezetnek.

A tisztán keresetükre utalt embereknél a kereset maga, annak nagysága és tartósága nem függ az egyéntől magától, hanem az rajta kívül álló más tényezőknek van alárendelve, de tovább menve még ezeken kívül is az egyén fizikai állapota elsőrendű tényezővé válik a kereset lehetőségénél.

Ha pedig most már maga a megélhetés ennyi, nagyobb részt rajtuk kívül álló esélyeknek van alávetve, akkor az eddig ismert állandó biztosításoknak legelőnyösebb neme sem lehet kielégítő oly egyéneknek, kik a jövőre nézve semmiféle biztosítékkal sem bírnak aziránt, hogy képesek-e az életbiztosítás által elvállalt kötelezettségeiknek megfelelni. Itt van azután az a pont, melynél illuzóriássá válik reájuk nézve éveken át folytatott azon igyekezetük, hogy családjuknak jövőjéről gondoskodhassanak; de még anyagi veszteségük is legtöbb esetben olyan, hogy a fizetett összegeknek más uton való félretétele nagyon közel állott volna azon eredményhez, melyet ez uton akartak elérni. Mert a biztosító társaságoknak befizetett összegek reájuk nézve nagy részben, de legtöbb esetben egészen elvesznek, a más uton való kezdeményezés pedig ezután már annyi nehézségbe

ütközik, hogy egynek sincs bátorsága és kitartása ahhoz. A megrendített önbizalom pedig gyakran oly nagy erkölcsi veszteséggel jár, hogy az egész családnak a jövőjére kihat.

Ezeken a fogyatkozásokon tehát segíteni kellett és megtalálni annak a módját, hogy oly intézmény létesüljön, melynek feltételei az élet eshetőségeinek is teljesen megfeleljenek. Ennél pedig első sorban tekintetbe kellett venni azt, hogy a befizetett tőke legnagyobb része a biztosított tulajdona maradjon addig, míg az elért fizetési határidő, 15 vagy 20 év letelik, vagy az előbb bekövetkezett elhalálozás a biztosított összeget esedékessé teszi. Ezt a fontos kérdést úgy oldottuk meg, hogy az esetben, ha a biztosított három évig már fizetett, akkor befizetett pénzét a legminimalisabb (legfeljebb 25 K) kezelési költségek leszámítása után kamatostul visszakapja, természetesen a pótdíjak nélkül, mert ezek a viselt kockázatnak ellenértékét képezik.

A második fontos újítás az, hogy a biztosított még életében kapja azt az összeget, amelyet magának kikötött és pedig 15 vagy 20 évi befizetések után. Ha azonban bármikor ezen időn belül halna el, akkor családjának minden levonás nélkül azonnal ki lesz fizetve a biztosítás.

Gondoskodva lett továbbá arról is, hogy szükség esetén a biztosított összeg részben vagy egészben oly kölcsönképen kiadassék az illetőnek, melyet nem kell visszafizetni, illetve mely csak a fél halálakor válik esedékessé és ő annak a pénznek csak kamatait fizeti. Az ilyen kölcsönök, magától értetődik, csak kellő kezesség mellett, vagy ingatlanra, esetleg fizetésletiltásra adhatók ki.

Félreértések elkerülése végett azonban már itt előre megjegyezzük, hogy a biztosításnak oly módon való megkötése, mint azt többen kérték, hogy a járulékok a kölcsön folyósításánál volnának levonandók, nem lehet-

séges. Nem lehetséges pedig azért, mert ez a kitűzött célnak semmiképen nem felelhet meg, mert az ilyen fél a fősulyt nem a biztosításra, hanem a kölcsönre helyezi és csak szükségből veti magát alá azon többi szabályoknak, melyek még hozzá fűződnek. A kölcsönök tehát csakis félévi fizetések teljesítése után folyósíthatnak a formák legszigorubb betartásával. Végül még azt is hozzáteszszük, hogy a kölcsönök a biztosított összegnél nagyobbak nem lehetnek.

A biztosítás maga két csoportra oszlik és pedig 15 évi 1000 K és 20 évi 1500 K egységek szerint számítva.

Az első csoportnál tehát minden 1000 K után 15 évig évi 52 korona és a következő pótdíj fizetendő évenként:

20 éves életkorig az évi pótdíj K	6.30
21—25 » » » » » »	6.90
26—30 » » » » » »	7.60
31—35 » » » » » »	8.60
36—40 » » » » » »	10.30
41—45 » » » » » »	13.40
46—50 » » » » » »	19.40

A második csoportnál minden 1500 K után 20 évig évi 52 korona és a következő pótdíjak fizetendők évenként:

20 éves életkorig az évi pótdíj K	10.60
21—25 » » » » » »	11.50
26—30 » » » » » »	12.70
31—35 » » » » » »	14.40
36—40 » » » » » »	17.20
41—45 » » » » » »	22.30
46—50 » » » » » »	32.20

A belépés orvosi vizsgálattal van egybekötve, nehogy visszaélések történjenek és azáltal intézményünk jogtalan megkárosításnak ki legyen téve.

Ezeket előre bocsajtva felkérjük mindazokat, akik a biztosítás ezen nemére is reflektálnak, vagy vele foglalkozni akarnak, ebbeli szándékukat velünk közölgék. Ha még további felvilágosítások szükségessé válnának, azokat a legnagyobb készséggel meg fogjuk adni. Ezzel egyben a beérkezett utánkérdezősködésekre is meg van adva a felelet

A balesetbiztosításról.

Amint az utóbbi időben tapasztaltuk, többen tagjaink közül a balesetbiztosításnál tévedésben vannak a kifizetendő összegek tekintetében, dacára annak, hogy az alapszabályok ezt egészen világosan megmondják. Itt tehát újra megismételjük, amit annak idején már többször is megmagyaráztunk.

A baleset által bekövetkezett halál esetére is csak az életbiztosítási kötvényben megjelölt összeg irányadó illetve az, amihez a tagnak az alapszabá-

lyok értelmében is joga van. Tehát a teljes kedvezményesnek 2000 K., a félnek 1000 K., a negyed kedvezményesnek pedig 500 K. A kötvénnyel szemben csak az a különbség áll fenn, hogy baleset következtében beállt halál esetére az alapszabályszerű várakozási idők érvénytelenek vagyis a biztosított utódai tagsági idejére való tekintet nélkül az egész összeget kapják kézhez.

Ezek után pedig felkérjük azon félkedvezményes tagjainkat, akik balesetbiztosításukat 2000 koronára akarják kiegészíteni, hogy azt nekünk mielőbb jelentsék be. A felemelésért járó pótdíj oly csekély, hogy azt saját érdekében is mindenki a legkisebb nehézség nélkül megfizetheti.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva azon összegre, mely őt az alapszabályok értelmében megillette. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, az egyesületnek okvetlenül bejelentendő.

3. A tag törvényes nejének elhalálása esetén az alapszabályszerű segélyben részesül.

4. A tag 15 évi tagsága idejének letelte után, ha 50-ik életévét betöltötte, életbiztosítási kötvényére 1000 koronáig terjedhető kölcsönt kap a »Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet«-től.

5. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

6. Az egyesület havi közlönye minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 7-ik számában kimutatott segélyösszeg 103.325 kor. — fill.

Ujabb segélyek:

3581. Türkösi József, neje halála után 150 kor.

Balesetsegélyek:

Lapunk 7-ik számában kimutatott segélyösszeg 29.346 kor. 26 fill.

Ujabb segélyek:

1833. Nagy József, Budapest, halálos elgázolás	1000 kor.
4246. Géczy Mihály, B.-Bánya, ballábtörésért	125 kor.
4844. Ordelt Károly, Ózd, munkaképtelességért	250 kor.

A munkások jogi védelme.

— Dr. Békésy Ferencz. —

Alig van munkásember, ki csaknem nap-nap után ne sóhajtana fel a közmondással: »A szegény embert még az ág is jobban megrántja«; — és annál inkább van oka ezen sóhajra, valahányszor valamely peres, vitás jogi kérdése van s ügyvédi képviselőre szorul.

Gyakori eset, hogy az ügyvédi képviselőt a szegény embernek drágább, mint a gazdagabbnak, ámde nem mindig azért, mintha tényleg többet kellene a szegénynek fizetnie, mint a vagyonosnak, hanem leginkább és legtöbb esetben csupán azért, mert a szegény ember nehezebben tudja és önmaga véres verejtékével kell megszereznie azon filléreket, melyeket jogának oltárára bélyeg, illeték, perköltség stb. czimén áldoznia kell. Innen származik a munkásembernek igen gyakran hallható azon panasza, mikép a szegény embernek még az igazság is drágább és többbe kerül, mint a gazdagnak.

Társadalmi uton ma már több helyen szerveztettek úgynevezett szegényvédő-egyletek, melyek a jogi képviselőt csaknem ingyen, de legfeljebb önköltségi áron szolgáltatják a hozzája forduló s teljes vagyontalanságot hatóságilag igazolt szegények részére; ezenkívül pedig hazai törvényeink szintén gondoskodnak az iránt, hogy teljes vagyontalanság esetén az illetők díjmentes jogi védelemben és képviselőben részesíthessenek.

Ezen intézmények mindenesetre a méltányos és humánus kor haladásának vívmányai gyanánt tekinthetők, ámde ezek csak a hatósági bizonyítvánnyal igazolt s teljesen vagyontalan szegények részére biztosítanak valamelyes kedvezményeket s így igen tág tér nyílik e tekintetben annak megállapítására, hogy ki tekintendő ilyen szegény embernek.

A törvény zsinórmértékül azt állítja fel, hogy az illetőnek ne legyen naponként több jövedelme annál, mint a mennyit az illető lakhelyén egy közönséges napszámos megkeres.

Kétségtelen, hogy ezen határ felette szűk s e miatt igen gyakran olyanok esnek kívül e határon s illetőleg olyanok nem részesülhetnek ezen humánus jogkedvezményben, akik talán leginkább rászorultak erre s így a törvény és társadalom alkotta szép és nemes intézmény célja bizony-bizony sok esetben zátonyra juttatja éppen azokat, a kiket különben védeni, oltalmazni és megmenteni óhajtott.

Ismerünk számtalan példát a gyakorlati életből, a midőn a családfentartónak, avagy a sok apró gyerekek özvegyére jutott anyának egy kis viskója, talán egy kis kertje és földje, sőt egy tehenecskeje is van a saját — gyakran hosszú éjjeleken át könyzár mellett megszerzett — s egy közönséges napszámos keresményénél nem nagyobb 40—60,

100—180 fillérnyi napi keresményén kívül. Erre nem lehet — a szűkebbkörű felfogás szerint — azt mondani, hogy sem ingó, sem ingatlan vagyona nincsen, tehát teljesen vagyontalan; pedig, ha figyelembe vétetnék az, mikép az a csekély napi szerzemény nem egy, hanem akárhányszor 5—6, sőt 10 tagu család részére lesz fordítva; ha figyelembe vétetnék az, mikép az a tehenecske alig ad naponként a tejelés tartama alatt annyi tejet, hogy abból legalább a gyerekek kóstolólul kaphassanak naponként egy kis csészével; ha figyelembe vétetnék az, mikép az a kunyhó csupán arra szolgál, hogy a szűkölködő család tagjait megkülönböztesse a hajléktalan égi madaraktól s megvédje az eső, hó, szél és vihar által okozható veszélyektől, s végül, ha figyelembe vétetnék az, mikép az a kert és néhány lépésnyi föld gyakran arra sem elég, hogy a család részére minden napra és biztosan nyújtson egy kenyérmorzsát: bizony-bizony joggal és nyugodt lelkiismerettel lehetne az ilyeneket is részesíteni a törvényadta jogkedvezmény áldásaiban.

Ime tehát a körülmények köteles megfigyelésének és mérlegelésének hiánya; az illetékes közegek egyoldalú és téves felfogása: nagyon gyakran éppen azokat nem minősíti papirosok szegényeknek, a kik tényleg csaknem a legszegényebbek, s éppen azokat fosztja meg az oltalomtól, a kiket a törvény és társadalom intézményeinek alapgondolata, célja és feladata abban feltétlenül részesíteni kívánt.

Társadalmi nevelés.

Haladást észlelünk mindenfelé, a gazdasági, ipari s kereskedelmi téren ép úgy, mint a tudományos és társas életben. Elmélet s gyakorlat, intézmények s találmányok fel- és lemenő áramlatokat teremtenek itt is, ott is.

Az ismeretek rohamosan gyarapodnak. Az élet is mind több s több ismeretet követel tőlünk, úgy hogy azokra mind nagyobb szükségünk lesz. Szükségünk van azokra nemcsak a megélhetés küzdő terein, tehát merőben anyagi életünkben, hanem különösen szellemi életünkben, mert a vallási ismeretek kivül egyéb ismeretekre szorulunk, hogy életünket józanul rendezzük be, igazban és jóban egyaránt kitartsunk, erősek legyünk.

Bármennyire szükségesek is azonban az ismeretek, ezeket a gazdasági helyzetben alant állók önerejükkel meg nem szerezhetik. Nem tudnak ennél fogva a jó és rossz, igazság és hazugság között különbséget tenni.

Nemcsak az ismeretek hiánya s különbözősége, hanem az ezzel összefüggésben álló fokozódó munkafelosztás is mindinkább eltávolítja egymástól a termelő osztályokat. Hogy ez mennyire káros az államra s társadalomra egyaránt, mondanunk sem kell.

Sürgős feladatunk tehát a különböző osztályok egyesítése. Ez az egyesülés leginkább ott vihető keresztül, hol úgy a szükségletek, mint a tehetség ugyszólván osztálykülönbség nélkül egyforma vagy legalább versenybe állhat. Így tehát a testi és szellemi fejlődés terén. A sportban, a tornában kiképzettek, a szellemi harcban állók jutnak — névre, állásra való tekintet nélkül — legközelebb egymáshoz.

Ott van Anglia példája, hol az edző, erősítő az izmokat fejlesztő testgyakorlatok és játékok egész sorát az ifjuság köteleességszerűleg üzven, a meg-

kedvelt szórakozások egyesítik ott a legkülönbözőbb osztályok tagjait, a minek nyomán egészséges, élet-erős s összetartó társadalom fejlődött ki.

Hogy a különböző termelő, mondhatnók társadalmi osztályok a lehetőségig összeforranak, ahhoz a gondolkozásmód, felfogás és képzettség egyenlősége járul legtöbbet.

Az államra, a társadalomra s az egyénre vonatkozó legfőbb ismeretek útján érhető el tehát csak a társadalmi osztályok többé-kevésbé keresztülvihető egyesülése, ezen ismereteket kell tehát terjeszteni.

Ebben a munkában ismét az angolok az uttörők. Köztük voltak már 300 évvel ezelőtt egyesek, kik az angol nemzet legnagyobb részét igyekeztek a főiskolai tudományok részesévé tenni. Az e tekintetben támadó kívánalmak csak napjainkban tudtak megvalósulni.

A hetvenes évek elején indult meg »*university extension*« név alatt a lelkes mozgalom Angliában, melynek célja az egyetemi tudományok terjesztése olyan körökben is, melyeknek nem volt módjuk annak idején főiskolai tanulmányokat végezhetni. Az első ilyen tanfolyam Cambridgében, az egyetemen létesült 1873-ban. Az eszme utánpótlásra talált minden egyetemi városban. Az egyetem falain kívül való rendszeres egyetemi oktatás ma már átlépte Angolország határait.

A társadalmi nevelés képviselői 1894-ben Londonban congressust tartván, nyilvánvalóvá lett, hogy a mozgalom a kor igényeinek szerves kifolyása; különösen pedig szükségesnek látszott, hogy a magasabb műveltségű a műveltség befogadására képes, közép és alsóbb osztályoknak is mód nyujtassék.

Az oktatást úgy rendezték, hogy abban az egy- mástól még értelmileg is elszakított társadalmi osztályok minél nagyobb tömegben vehessenek részt.

A tantárgyak rendszeresen a következők; természettudományok, földrajz, közgazdaság, angol irodalom és történelem. A tanár előadása után rendszeres vitatkozás következik az előadott tételek felett, mely-

ben mindenkinek kötelessége részt venni. A hallgatók a tanév végével vizsgákat tesznek és bizonyítványt nyernek, melynek igen sokszor gyakorlati értéke is van. Az alkalmazásnál figyelembe veszik A mi bizonynyal megnyugtató, sőt az illetőket törekvőkké teszi.

Az angol »*university extension*«-ok a nemzet nagy zömét is iparkodnak megtanítani arra, hogy miként használhatják fel korunk haladását s vívmányait, hogy ezek előnyeivel a jelentkező hátrányokat ellensúlyozhassák. E célból 1890 óta havi előadásokat és ezek összefoglalásával időszaki (pl. nyári, szüneti) tanfolyamokat is rendeznek, melyeken ugy a nők, mint a férfiak részéről a társadalom minden osztálya egyaránt képviselve van. Londonban már 1876-ban létesítettek közkölségen ilyen célú intézetet, mit számos más követett.

Legtöbb nagyvárosban az alsóbb osztályok tömeges technikai kiképzésére is nagy súlyt helyeznek. Az első ilyen intézet, az ugynevezett »*néppalota*« szintén Londonban nyílt meg. Itt a természettudományokat már 1889-ben is tizenkilencz osztályban adták elő és huszonkét mesterséget tanítottak. Több osztályban tanították a művészeteket és a műipart, tizennyolcz osztályban tanították az ifjuságot a kereskedelmi tudományokra, a nők közt pedig a háztartási ismereteket terjesztették.

Az ismeretek ily módon, *előképzettség s tandíj-fizetés nélkül*, szabad időben való terjesztése által lehet elérni azt, hogy a gazdaságilag alant állók a reájuk nézve legfontosabb kérdésekről helyes fogalmat szerezvén, a haladást kihasználják s *szellemileg oda emelkedjenek, honnan a szenvedély s hazugság örvénye őket le nem szédíti.*

Az angol »*university extension*« nevű mozgalomnak hullámai néhány év előtt hozzánk is eljutottak. Később, 1897-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszterium is felkarolta ezt az ügyet; sajnos azonban, hogy ezen intézmény mélyebb gyökeret verni nem tudott s ma életjelt nem igen ad magáról.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Az Athos zárdái.

Ismét, mint már többször e században, délkelet felé fordul Európa összes népeinek figyelme. Ama nagy, de szerencsétlen félszigetre, melynek csaknem a meddig visszanyulik a történelmi emlékezés, mindig az volt sorsa, hogy belviszályok s idegen hódítások színhelye legyen. Egyetlenegyszer volt eredeti s magas fokon álló műveltség színhelye; csak egyszer tudta népeinek egy része visszaverni a külföld hódítóit: a régi görög államok fénykorában; azóta, mintha csak a hódoltságra volna rendeltetve a szerencsétlen ország, csak váltották egymást a hódító népek. Először a rómaiak tették tartományukká az egész félszigetet. És oly teljes volt ezen meghódítás, annyira elveszté a görög nép egykori szabadságának csak emlékezetét is, hogy nem csak a közönségesen ugynevezett görög császárok római császároknak kívántak nevezetni, de maga a nép is, a győzők nevét fölvevén, mai napig a közéletben rómainak nevezi magát, valamint a törökök-

nél is Bosznia kivételével az egész európai Törökország jelölésére még ma is használtatik *Rum-Iti*, azaz római föld kifejezés. Mellőzve a gótok eredménytelen rabló betöréseit, második nagy hódításként tekintendő a szlávok beözönlése, mely a 6-ik század elejétől a 10-ik kezdetéig tartott. Ezen bár műveletlen, de erőteljes törzsek a görögöktől csak is a vallást vették át, míg ősi nyelvüket nemcsak hogy tisztán megtartották, de egyes kifejezésekben még az új görög nyelvbe is átvitték. Harmadik elfoglalása végre az országnak a törökök által történt. Kezdődik ezen hódítás Gallipolinak 1357-ben történt bevételével, s végződik II. Mohammednek 1481-ben bekövetkezett halálával.

Mi volt hát az a szellemi hatalom, mely a legyőzött szláv néptörzseket, valamint a görögöket szomorú sorsukban több mint négy századon keresztül vigasztalá és fentartá, mely e két, különben egymást gyűlölő népfajt mégis összekapcsolá ugyanazon egy cél, a török uralom megdöntésére irányított törekvésben? Nem más, mint a két népnek közös,

görög orthodox, vagyis ó-hitű vallása. A mi mindenütt feltűnik kelet tartományaiban, hogy nem annyira a nyelv- vagy fajrokonság, mint a vallási egység köti össze az embereket, ugyanez tapasztalható már az európai Törökország keresztyéneinél is. Sokkal közelebbállónak érzi magát például Bosznia ó-hitű lakosa a göröghöz, mint hasonnyelvű, de római katolikus avagy mohamedán szomszédjához. Természetes. Hiszen nem is volna képes ezen saját benső élettel oly kevéssé bíró egyház mégis oly lelkesítő és fentartó hatást gyakorolni hiveire, ha más felekezetek ellenében oly kizáró nem volna. Mindazonáltal nagyon érdekes betekinteni egyszer ezen vallásnak, ugyszólván műhelyébe, megismerkedni hivei gondolkozásmódjával, valamint azon gyümölcsökkel, melyeket vallásos érzések megérlelt.

Erre nézve mindenesetre legmélyebb belátás az Athos hegység zárdáinak meglátogatásával nyerünk. Az Athos zárdái ugyanis az ó-hitűek vallási felfogásában csaknem ugyanazon helyet foglalják el, melyet a Vatikán a római-katolika egyházban. Központját képezi ezen zárdahegység a keleti egyház Magyarországtól a Csendes-óceánig és a Jeges-tengertől Egyiptomig terjedő birodalmának. És amint alább látandjuk, ezen vallási felfogás nem pusztán eszménykép, nem valami elvont hitágazat, hanem igen gyakorlati következményekkel bíró és életbe átmenő közvélemény. A görög világ minden tartományaiból folynak ide a vallási buzgóság arany forrásai, és a fentebb említett nagy birodalom fejlődései vetélkedtek egymással a zárdák mesés gazdagsága építkezésében és felszerelésében. De mielőtt bővebben szólnánk vallásos jelentőségéről e zárdahegységnek, megkísértjük földrajzi fekvését, a mennyire lehet történelmét, valamint belberendezését röviden vázolni.

A Balkán-félsziget kellő közepén, ott hol a nagy illyr félszigetből elválik a kisebb terjedelmű görög félsziget, mintegy mintájául emennek feltűnik egy még sokkal kisebb félsziget, ellátva — csodálatos — ugyancsak három karalaku keskeny félszigetecskével. E félsziget *Chalkidike* vagyis érczhegység elnevezés alatt tudvalevőleg nagy szerepet játszik az ó-görög történelemben. De kinyuló félszigetei közül is a két nyugotibb, *Pallene* és *Sithonia* (mostani nevükön *Kassandra* és *Longos*) gazdag gyarmatoknak s utóbb hatalmas köztársaságoknak volt szülőföldje. Elég, ha *Olynthos* és *Potidaia*t említjük, melyek gyakran nagyhatalomként szerepeltek a görög államok beviszállyaiban. Csak a harmadik félszigetről, melyet jellemzően *Akténak*, azaz egyszerűen tengerpartnak neveztek, nem hallunk semmit. Említettük ugyan rajta Herodot által egy pár városka, valamint Thukydides is megőrizte egy pár barbár törzsöcskéje nevét, de ezentul hallgatnak történelem s hagyomány, és csak annyi bizonyos, hogy görög műveltség és görög államképződés színhelye ez a félsziget sohasem volt. De nem is lehetett. Ugyanis a félsziget, mely éppen zárdái körtekében ma szent hegységnek (görögül: *Hagion oros*, szerbül: *Sveta gora*, olaszul: *Monte santo*) neveztetik, nem más mint egy az Aegaei tengerbe kinyuló, erdővel borított hosszú hegygerincz, s ép ezért a termékeny szántóföldet igénylő gyarmatoknak telepítési helyül egészen alkalmatlan.

Ez tehát azon Athos hegység vagy Athos félsziget, melynek zárdáiról szólni akarunk. Nem szakadozott hegység, se nem olyan alakú, hogy mint

ferde sik csak egyik oldalán magaslanék ki a félszigetnek, hanem csendesen s lejtősen emelkedik fel mindkét partról a félsziget közepe felé, mignem végén a széles és magas Athos csúcs emelkedik ki, látszólag a tenger fenekéből. Az utazók mind valószínűs elragadtatással beszélnek e hegységnek táj szépségeiről. Gyönyörű őserdő fedi be az egész hegyláncot, és az utazó szeme mégis itt-ott megpillanthatja a két tengeröbölnek a nap sugaraiban csillogó tükrét. Alant a parton, jókora távolságban egymástól és falakkal körülvéve magaslanak ki középkori kastélyokként a zárdák, és magányosságukkal búskomor érzelmeket gerjesztenek a természet gyönyörei felett ujjongó szívünkben. A zárda-kastélyok és remete-községek sorrendje északkeletől a félszigeten lefelé és ismét fölfelé menve a következő:

Chilandari, Ajo Vassilio, Sphigmeniu, Vatopedi, Pandokratora, Stavronikita, Ivion, Mylopotamu, Philotheu, Karakalo, Aja Lavra, Aja Anna, Ajo Pavlo, Ajo Dionysio, Ajo Gregorio, Simopetra, Ajo Nikola, Xeropotamu, Russico, Xenophu, Dokiarion, Kastamonitu, Zographu, végre a félsziget közepén, annak egyetlen helységében, *Karyaes* városkában, a *Protaton*, (azaz: első) nevezetű zárda.

Hogy az ó-korból alig jött hozzánk valami hír e félszigetet illetőleg, már fentebb említettük. De még évszámításunk első századaiból sem hallunk egyebet üres hozzátételeknél és gyermekes legendáknál. Egyike például e legendáknak ily módon beszéli el a zárdák alapításának történelmét: Szűz Mária sz. János apostol társaságában meglátogatván a Cyprus szigetén tartózkodó sz. Lázárt, hajótörést szenvedt, s utitársával éppen ott lépett szárazföldre, a hol most az Ivion nevezetű zárda, akkortájt pedig a pogány isteneknek egy nagy temploma állott. És alig hogy a földre tette volna lábát a szent szűz, a templomban levő bálványok rettentő hangon kiáltani kezdenek: »Nézzétek, nézzétek, ime itt jó az istennek anyja, siessetek és boruljatok le előtte.« Mely szóra mind maguk, mind a legnagyobb, az Athos csúcsán elhelyezett Jupiter-bálvány hanyatt esvén, összetörtek. Az Athoniták erre, leborulván szűz Mária előtt, a keresztyénséget fölvtették, templomukat megtisztították, s fölajánlották a Megváltó anyjának.

Ha az efféle legendákat nem tekintve, csupán a történelmi okmányok adataihoz ragaszkodunk, abban kell megállapodnunk, hogy a Krisztus utáni 960-ik év előtt a mai zárdák közül semmi esetre sem állott fenn egyetlenegy sem. Remete ugyan már azelőtt is elég volt a szenthegységen, sőt bizonyos szervezet is létezett már, amennyiben a karyaes-i központi remete tekintetett előjáróul és szóvivőjéül az összes remetességnek; de zárdákban élő szerzetesek, ezek a szegények bizony még nem voltak, hanem csak úgy maga egyedül kereste kiki azon kevés eleséget, amit élete fenntartására igényelt. Nagy változás történik ezen állapotokon a 10-ik század második felében. Ekkor, Flavius Romarus császár idejében, jön Konstantinápolyból az Athosra sz. Athanasius, ki méltán tekintetik az egész zárdaintézmény atyjának és megalapítójának. Ezen — a hasonló nevű, de sokkal előbb élt alexandriai érsekkel össze nem tévesztendő — szentje a keleti egyháznak építé fel, a császári kincstár segítségével, a sz. Lavra zárdát, mely mintául szolgált az összes jelenleg létező zárdáknak. Kemény harcra került

ugyan, mint minden változás, ezen magában véve oly természetes és üdvös ujtás is. A független szabadságban élő remeték, veszélyeztetve gondolván ezen példa által a dolgok megszokott és megszeretett rendjét, eget és földet mozgásba hozták, hogy megbuktassák az ujtó művét. Hiába. Athanásius győzött a császári udvarnál, zárdája erős falakkal kerítettett be, s idő folyamával lecsendesült a remetékek dühe is, elannyira, hogy végre magok kezdének új zárdák építéséhez, s alávették magokat még a császár által hozott zárdai rendszabályoknak is.

A dolgok új rendje megállapítván, nincs mit felemlítenie mást a történelemnek, minthogy folyton nőtt a zárdáknak mind száma, mind gazdagsága. Csak egyszer még (s ezuttal utólszor) kellett közbelépnie a császári hatalomnak, hogy rendet s békét teremtsen ott, hová rendet s békét keresni jöttek az emberek. Az új vizsálynak épen az volt oka, ami jót előidézett az új berendezés: a hirtelen meggazdagodás. Az új zárdák határainak megállapítása, egyes gazdagabb szerzetesek uzsoráskodása, a jóllét előidézte elpuhultság s elvilágiasodás megannyi okul szolgáltak a barátok közti egyenetlenségre, perlekedésre és versenygésre. A féktelen dühöngés oly fokra emelkedvén, hogy már azon volnának a barátok, hogy végkép oda hagyják az egész felszigetet, végre, körülbelül 70 évvel az első zárdá megalapítása után, megmenté az intézményt Konstantin Monomachos császár, megállapítván azon szabályzatot, azon külső és belső rendtartást, mely még mai napig is érvényben van, és a zárdáknak egyfelől külső gyarapodását, de másfelől belső rendjének és vezeklési jellegének megőrzését is biztosítja. A belviszállyok kiegyenlítésével a történelemnek nincs több dolga e zárdákkal; mert a külviszonyokat lényegökben teljesen érintetlenül hagyják mind e napig. Azon nemes rablók bandája, mely az ugynevezett latin császárságot állítá fel Konstantinápolyban, csak falait tudta tördelni a szent zárdáknak, de tekintélyét nemcsak hogy nem törte meg, hanem még erősbitette az igazhívók szívei fölött, s a latin uralom megszűntével sokszorozott fényre támadtak fel romjaikból a zárdakastélyok. A hódító török szultánoknak végre mindenek között legelőször az Athos lakossága hódolt meg, s e készségeért nyert oly szabadalmakat, hogy a zárdahatóság engedelmé nélkül nemcsak török, de még keresztényen idegen sem teheti lábát a felszigetre, és a szultán csak annyiban gyakorol reá főnhatóságot, hogy egy kis török csapatot tart Karyaes-ben és szerény évi adót fizettet magának.

Ami végre a belberendezést illeti, ez az intézmény előállításának megfelelőleg négyféle. Vannak a szenthegységen zárdalakók vagy szerzetesek és vannak remeték; e két osztálynak mindenike ismét szigorubb vagy enyhébb szabályzatot követ. A zárdák között azok, melyek a szigorubb szabályzattal bírnak, *Coenobidának* neveztetnek. Ezekben az élet-hossziglan uralkodó apátnak feltétlenül engedelmessékedni s előtte minden alkalommal leborulni tartozik minden egyes barát. Itt az egyesnek nincs sem joga, sem birtoka s egyenlő ételben, ruhában, ha kell, ápolásban részesül minden társával, még az apáttal is. Sok tekintetben elütnek ezektől az enyhébb szabályzatu vagy ugynevezett »önelhatározó« zárdák (idiorrhyma monasteria). Itt mindig csak egy évre választatik az előljárásság, még pedig több személy-

ben, hogy soha egyeduralom ki ne fejlődjék. A szerzetes szabadon rendelkezhetik vagyona felett, külön lakást bérelhet magának tetszés szerint, ételről, ruháról maga gondoskodik s többnyire csak az isteni tisztelet és a közgyűlés alkalmával jó érintkezésbe társaival. Hasonló viszonyban mint a szerzetesek, áll egymáshoz a remeték két osztálya is. Ezek közül az enyhébb csak »elvonult«-nak (anachoretos), a szigorubb ellenben »önkinzó«-nak (asketes) mondatik. Ez elnevezések tökéletesen kifejezők. Az elvonult remete nem él még teljes magánosságban. Fizet a zárdáknak egyszer-mindenkorra egy bizonyos meghatározott összeget. Ennek fejében, élete betöltéséig mind maga, mind egy vagy két társa, illetőleg szolgálja, részére nyer: először egy kis kápolnával összekötött házacskát, valamely zárdától 1—2 órányi távolságban; továbbá zöldségre való kertet, szőlőt, végre egynehány dió-, mandola- és cseresznyefát. Mindezzel élhet kénye-kedve szerint, naponta háromszor imádkozik a kápolnában, vasárnaponként eljár a zárdá-templomba, és különben nem törődik a világgal semmit.

Égészen más az önkínzó élete. Az ilyen állapot elviselésére már csak az olyan életunt ember vállalkozhatik, kinek világ- és embergyűlölete fölöslegessé, sőt terhessé teszi még egyetlen ember társaságát is. Nem is kell az ilyennek ház, kert vagy szállóhegy. Az őserdő legregényesebb pontjain, kiszögellő sziklacsucokon, vagy az árnyékos völgyek valamelyik zugában tünnek fel gunyhói vagy barlanglakásai az igazság eme tökéletesen begyakorlott mestereinek (az asketes szónak ez az eredeti jelentése). Ezek is, mint az előbbie, saját kezök munkájával keresik kenyerüket, ámde sem kerttel, sem szállóhegygyel vagy gyümölcsfákkal nem bírnak, és bnrrel egyáltalában nem isznak.

Az erdő vad gyümölcsei, egy kis babültetvény és a zárdákból szolgáltatott kétszersült kenyér: ebben áll eledelök egész évben. És ha épen nincsenek elfoglalva sem eledelök keresésével, sem imádkozással, akkor szövöket készítenek, rózsajolajat gyártanak, fából vagy szaruból faragványokat csinálnak, vagy a szenteket ábrázoló kis képeket festenek, s mindezt elviszik a zárdába s kicserélik kétszersültért és ruháért. Ünnepnapokon vagy a zárdákba, vagy saját templomukba mennek. Mert vannak helyek a felszigeten, s neveiket a zárdák között fel is említettük, hol e remeték, bár teljesen elkülönítve élnek, mégis ugyszólván községet képeznek együtt, s közös templommal is bírnak. Ide járnak le az egyes remeték, s itt végzik el ünnepnapokon azon imádkozást, melynek a hétköznap óráiból is legalább nyolczat kell szentelniök.

Főlemlítettük már, hogy egyszer, de épen csak egyszer, volt veszélyeztetve a keleti kereszténység e nagy vezeklő intézete a gazdagság által. De azóta a zárdáknak sem anyagi folytonos gyarapodása a jóllétre és fényezésre, sem tekintélyöknek három világrészre kiterjedése, külső világi hatalom utáni kapkodásra a barátokat rá nem bírhatta. Mi ennek az emberi nem történelmében majdnem páratlan jelenségnek az oka? Mi szülte azt, hogy sz. Péter patrimoniuma elenyészett, a sz. Basilius alkotta, csaknem egyenlő koru község ellenben fennáll, és fennáll minden emberi számítás szerint még sokáig? Nem más, mint az, hogy ez intézmény soha a világgal alkuba nem bocsátkozott, egyházi jellegét hiven

megőrizte, és soha sem engedett legkevesebbet is azon szigorú szabályokból, melyeket a 4-ik században élt kappadocziai sz. Basilius a keleti világ szerzetei részére meghagyott. Ezen rendszabályok is, megegyezőleg a nyugoti szerzetekéivel, az engedelmesség, szegénység és szüziesség hármasság fogadástételében összpontosulnak. De tökéletesebb, szigorubb betöltése e fogadásoknak az Athos szerzeteseinél már alig képzelhető e világon. Az engedelmisségben — legalább a szigorubb szabályzatu zárdákban — elmennek az egyéni akarat teljes kiirtásáig; a szegénységet — ezen zárdákban — oly betüszterinti értelemben veszik, hogy egyáltalában semmivel sem szabad birnia az egyes barátoknak. De az »önelhatározó« zárdákban is legalább annyiban meg van szoritva a vagyonnal való szabad rendelkezés, hogy étel és ruha dolgában még a legjobb módu szerzetes és szigoruan le van kötve az általános szabályok megtartására; nevezetesen: mindenféle állat husát — a halakat kivéve — egyáltalán tilos enni; bőjt idején — ami pedig nyolcz hava az évnek — tilos ezentul még a hal, a tojás, sőt az olaj is. Ruhát és egyéb kényelmet illetőleg semminemü vászon ágynemü vagy fehér-ruha nem türetik; még az ing is gyapjuból készült, ágyul pedig közönséges durva szőnyeget használnak. Ollók vagy beretva egész ismeretlen dolog az Athoson, és ha igen hosszúra nő meg a haj, összefonva föltekertetik a magas fekete kalap alá. Mind e sanyargatásoknál azonban sokkal elviselhetlenebbek a virrasztások. A nyugoti egyházban is megvannak az ugynevezett vigiliák, de oly kiterjedésben, oly következetességgel, mint az Athos zárdákban sehol sem gyakoroltatnak. Ezen, görögösen *agrypnidának* nevezett virrasztások tulajdonképen napirenden vannak nálók, mert minden éjjelből legalább négy órát kell imádkozásra fordítani. De nem így az ünnepek előestéjén. Ekkor egész éjjel nem szünek meg ének, ima és misemondás, és napkelte után kezdődik csak még a rendes istentisztelet, sőt van rá eset, hogy egyes rajongók, nem elégedvén meg ezen kinzással, huszonkét órát is kitaranak folytonos imával és virrasztással, mignem erőtlenül rognak össze. Ami végre a szüziességet illeti, ennek legjobb ellenőrei maguk a barátok. Ők viszik sajkáikon az idegeneket a nagy hajókról a félszigetre, és a szárazföld felé ők állítottak öröket, hogy soha nő a félszigetre lábát ne tehesse. Még a török csapat vezérének is hárem nélkül kell folytatni szomorú napjait. Az Athos hegyén nem születik ember, csak meghal — de köny és emlékjel nélkül.

Ime így élnek, így halnak az Athos hegység vezeklői. De épen mivel itt oly rideg és szigorú komolysággal veszik a bünbánatot, a kéjnek soha nem hódolnak, a világ örömeiről teljesen lemondtak, ép ezért kívánczok ide annyi büns a görög egyház nagy birodalmából, és ezért oly nagy, oly állandó

ez intézmény tekintélye és befolyása a népre. Kérdés ugyan, vajjon valóban a lemondásban, a földi öröm megvetésében a test sanyargatásában áll-e az igazi bünbánat; kérdés, nem helyesebb és keresztyénhez méltóbb-e megküzdeni a világgal, mint visszavonulni abból a magányba, hol senkivel jót nem cselekedhetünk; de aki már nem talál magában erőt szembe szállni a világgal, aki csendet óhajt, aki nyugalom után sohajtozik s a világtól nem vár, nem kíván többé semmit, az nem találhat jobb helyet magának, mint az Athos zárdáit!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sz. J. Mi a véleményünk a megnevezett három lapról? Az első szociális irányu jól szerkesztett lap, érdemes rá előfizetni.

A másodiknak irányát mi sem ismertük fel eddig.

A harmadik az nem lap, hanem ostoba és hiszékeny embereknek kizsákmányolására alapított tisztességtelen üzleti vállalkozás.

T. K. 5. Nem lehet. Ellentétben van a keresk. törvénynyel.

A.-n. J. Bodrog. Nem tartozik lapunk keretébe. Megtudhatja bármelyik jobb napilapból.

N. Gyula Temesvár. A munkások és kis emberek érdekeit képviselni. Nem nemzetközi. Rosszul informáltak.

Több előfizető. Lapunk első czikke bőven foglalkozik vele. Ha még szükséges felvilágosítás, kérjük levélben.

Költő. Ostobaságokat még akkor sem vagyunk hajlandók közölni, ha . . .

Lakatos Fülöp Temes-Miklósi váltó ör cserélni óhajt hasonló állásban levővel. Erre vonatkozó ajánlatok közvetlenül hozzá intézendők a fenti czim alatt.

Dr. Szász Géza

fogorvos, egyesületi tagunk,
az egyesület tagjainak a foghuzást
ingyen eszközli, a többi fogorvosi kezeléseknel pedig **50%** árengedményt ad.

Lakik: Budapest, Andrásy-út 49.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító Temesváron

Mag-, növény-, rózsa-, fák- stb. nagytenyészet.

(Tenyésztterület: 62 hold = 73 hektár.)

Magvakkól és virághagymákból a legjobbat.

A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfákat.

A legszebb fenyőféléket és cserjéket.

Képletekkel bőven ellátott leiró katalogusok ingyen.

Postaszállitmányok magvakkal 5 kor. felül bérmentve.

Minden egyes szállitmányhoz „Mühle tanácsadója a kertmivvelésben”, a legjobb kertészeti kézikönyv ingyen mellékeltek.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht”

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utca 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.